

Vedran Majcan
Franečići 44
52420 Buzet

Istarska županija
Upravni odjel za održivi razvoj
Flanatička – Via Flanatica 29
Pula-Pola

PREDMET: Javna rasprava o Studiji Glavne ocjene prihvatljivosti za ekološku mrežu za zahvat „Stabilizacija pokosa korita na dijelu vodotoka Mirna“

Poštovani,

u okviru otvorene javne rasprave o Studiji Glavne ocjene prihvatljivosti za ekološku mrežu za zahvat „Stabilizacija pokosa korita na dijelu vodotoka Mirna“ koja je započela 6. veljače 2023. i trajat će do 6. ožujka 2023. godine, nakon proučavanja Studije dajem više primjedbi i opaski na planirano, uz nadu da će u budućnosti netko barem dio od danih primjedbi uzeti u obzir i o njima promisliti.

Navedena Studija samo je dio kontinuiranog popločavanja kamenom korita rijeke Mirne koja traje već godinama i gdje se malo pomalo cijeli tok pretvara u kameno-betonski kanal, koji malo toga više ima s rijekom ili bujičnim potokom. Sanira se obala koja djelovanjem erozije propada, a zapravo se navedenim zahvatom saniraju posljedice pogrešnog upravljanja rijekom, umjesto da se utvrde i spriječe uzroci erozije.

Važnost rijeke Mirne, njezin utjecaj na okoliš, ljude i gospodarstvo nemjerljivi su u Istri.

S povijesnog i geološkog aspekta rijeka Mirna vjerojatno oblikuje svoj vodotok i teče prema Jadranskom moru već desetke tisuća godina. Do prije samo 200-tinjak godina, Mirna je bila plovna rijeka najmanje do Ponte Portona (a možda čak i do Motovuna), dok je gornji tok obilovao vodom toliko da je podno Buzeta bilo čak 18 mlinova vodenica (zapis svećenika Petra Flega biskupu o stanju u Buzetu sredinom 17. stoljeća).

Sredinom prošlog stoljeća Buzet i Bužetina naglo su se gospodarski počeli razvijati. Počele su se graditi prve ceste za motorna vozila, pa i u porječju rijeke Mirne. No stalne poplave i izlivanje rijeke bile su bitan faktor ograničenja razvoja kao i prometne izoliranosti Buzeta. Prema kazivanju ljudi koji su bili dio upravljačke strukture tada Općine Buzet, ranih 60-tih godina prošlog stoljeća u Istarske toplice došla je delegacija eksperata iz Zagreba, gdje se nakon obilaska rijeke Mirne i Motovunske šume dogovorila izgradnja novog korita uz lijevu stranu Motovunske šume, s tim da se na iskopanom nasipu izgradi cesta, što je i učinjeno, te je od onda rijeka Mirna takva kakva je i danas.

No, zadiranje u prirodu takvim zahvatom naravno riješilo je jedan problem a dugoročno uzrokovalo stotinu drugih, uz enormne ekološke promijene i posljedice. Navesti ću samo neke:

- s jedne strane rijeka Mirna više ne uzrokuje poplave i štete (ili minimalno), ali s druge strane erozija zemljišta odnijela je milijune kubičnih metara plodne zemlje prema Antenalu, te se obala rijeke zbog sušenja kontinuirano urušava i devastira,
- poplave su naravno bile štetne za ljude, usjeve i ceste, ali upravo zbog poplava i natapanja zemlje u Motovunskoj šumi, stanište tartufa i šumski prirast drva bio je zasigurno mnogo veći,

- ubrzanjem toka riječne vode došlo je do smanjene razine vode u koritu rijeke što uzrokuje to da rijeka ima vodu samo za vrijeme velikih kiša i neposredno nakon njih, dok je u ostatku godine gotovo prazna. Sastoji se od pličina i lokava (ljeti u gornjem toku potpuno suha), pa se više i ne može govoriti o rijeci već tipičnom bujičnom potoku, ako i tome.

Šteta na ekosustav zasigurno je još mnogo veća uzima li se u obzir koliko se smanjenjem vode u rijeci smanjio i broj životinja koji o toj rijeci ovise (riblji fond pa i lombardijske žabe, leptiri i dr.), kao i šteta koju ne vidimo a sastoji se od punjenja podzemnih kraških bazena vodom koja ponovno negdje izvire...

S ovako laičkim pregledom stanja na rijeci Mirni koje je s aspekta zaštite prirode i cijelog ekosustava najblaže rečeno katastrofalno, možda bi netko pomislio da će struka, nadležne institucije, nova znanja u 21. stoljeću, instituti koji se bave znanošću o vodi, rijekama i okolišu - reagirati mjerama, odredbama, zakonima, projektima... koji će barem pokušati sanirati postojeće alarmantno stanje rijeke. Ili ponadati se da će u studiji koja ima 100 stranica pronaći neku nadu za spas rijeke koja je simbol Istre? A kad ono: kameno popločavanje korita rijeke na još 3 dodatne pozicije. Samo to.

I ovi odroni koji se saniraju posljedica su toga da su na obalama rijeke posječena sva stabla pa nema više korijenja koje tu zemlju drži. A posječena su jer je lakše kositi kada tih stabala nema. (!?) Možda je i ljepše bez stabala. Ali kao što vidimo, devastacija rijeke se nastavlja bez nade da se stanje pokuša sanirati ili učiniti boljim. Niti Studija koja je na javnoj raspravi to pokušava.

No stanje rijeke Mirne ma koliko loše bilo u srednjem toku od Buzeta do Motovuna, mnogo je gore i devastacija je mnogo veća u dijelu toka od Tombasina do Istarskog vodovoda Buzet. I još su najmanji problem zasigurno milijuni ili deseci milijuna kuna koji su potrošeni u betonizaciju korita i neke plitke bazenčiće u kojima se voda zadrži jedva par dana dok ne ishlapi. Meni kao laiku koji o tome promišlja ne pada na pamet razlog kome to može i zašto koristiti? Lombardijskoj žabi? Ribama? Nažalost niti komarcima! Jer tih 40-50 cm vode u užarenom betonu ljetnog sunca, a prije nego ispari za par dana, može jedino skuhati jadne životinje. Potpuno je nerazumno, a široj javnosti potpuno neobjašnjivo što se dogodilo s rijekom Mirnom na tom potezu?

Stoga predlažem da se postojeći način upravljanja rijekom Mirnom zamijeni za modele i projekte koji će barem djelomično pokušati ispraviti sve devijacije i intervencije u eko sustav rijeke u zadnjih 100 godina. I da kao rezultat toga bude da rijeka Mirna ima više vode, što prirodniji tok, da uzvodni izvori budu što izdašniji, a da se život u rijeci i oko rijeke što više vrati u one okvire u kojima je bio desecima tisuća godina prije intervencije čovjeka.

Na koji način to napraviti, ja vam kao laik to ne mogu reći. Mogu samo savjetovati da se kroz znanstvene skupove, eksperte koji se time bave, fakultete i institute zasigurno može doći do modela i rješenja koji će ići u tom pravcu. U pravcu očuvanja rijeke Mirne i vraćanju rijeke na njenu punu snagu i značaj. Za budućnost ovog kraja, okoliša i ljudi koji će u njemu živjeti.

Ova Studija zasigurno ne ide u tom pravcu. Nego omogućava legalno „betoniranje“ novog komada kanala zakamufliranog u kamen i čini daljnju devastaciju i prirode i rijeke.

U nadi da će netko jednom krenuti putem stvarnog očuvanja rijeke Mirne,

S poštovanjem,

U Buzetu, 23. veljače 2023.g.

Vedran Majcan

